

РЕЦЕНЗІЯ

на роботу ЛАГНО АНАСТАСІЇ АНДРІЇВНИ

на тему

«РОЗПІЗНАВАННЯ ЗАГРОЗ ТА УСУНЕННЯ РИЗИКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»,

що подається для проходження попереднього захисту для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Актуальність роботи. Фінансовий сектор відіграє провідну роль у сучасній економіці, забезпечуючи фінансове посередництво між різними суб'єктами фінансового ринку та створюючи основні передумови для суспільного відтворення. Надійний та ефективний фінансовий сектор заохочує продуктивні інвестиції, таким чином підтримуючи інновації та економічне зростання. Високий рівень фінансової безпеки банківської системи визначає не лише ефективність її функціонування та економічну стабільність суспільства, а й фінансову міцність та національну безпеку держави в цілому. Саме тому фінансова безпека та її забезпечення – це один з найважливіших пріоритетів діяльності широкого кола регуляторних інституцій у різних сферах фінансової діяльності. Водночас, саме банківська система, як економічно інтегруюче середовище, формує фундаментальні передумови уможливлення забезпечення та утримання належного рівня фінансової безпеки у часі. Тому перед банківською системою стоїть завдання досягнення фінансової безпеки кожного банку та гарантування фінансової безпеки всієї системи. Високий динамізм суспільного розвитку в умовах зростання відкритості національної економіки та її інтеграції у світове господарство, а у випадку України безпрецедентні економічні виклики через повномасштабне вторгнення країни-агресора, суттєво посилює загрози та вплив дестабілізуючих факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. При цьому наголосимо, що методологія забезпечення фінансової безпеки банківської системи не може обмежуватися виключно процесами ідентифікації її загроз, але й обов'язково передбачати методи своєчасного та комплексного виявлення ризиків функціонування банківської системи на всіх рівнях її функціонування. При цьому, архіважливо розвинути методологічно-прикладні підходи до ув'язування причинно-наслідкових зв'язків між загрозами та ризиками у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи.

Зважаючи на зазначені вище положення, тема дисертаційного дослідження А. А. Лагно є актуальною, а основні положення та висновки дослідження, доведені здобувачем до рівня науково-практичних рекомендацій та можуть бути використані для вирішення завдань, пов'язаних із проблематикою забезпечення фінансової безпеки банківської системи України шляхом розпізнавання загроз та усунення ризиків.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямками Університету та кафедри. Дисертація А.А. Лагно виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Львівського національного університету імені Івана Франка за науково-дослідною темою: «Забезпечення фінансової стабільності фінансового сектору економіки України на засадах сталого розвитку та в умовах новітніх епідеміологічних викликів» (номер державної реєстрації 0121U113271), до звіту за якою здобувачем включено власні напрацювання щодо визначення сутності загроз функціонуванню банківської системи і ризиків у цій сфері, переліку загроз фінансовій безпеці банківської системи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Аналіз анотації та тексту дисертації, змісту публікацій А.А. Лагно дають змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих у процесі наукового дослідження.

Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані та відповідають меті та завданням роботи, що забезпечується адекватністю обраних методів дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота А.А. Лагно ґрунтується на використанні сучасних наукових теорій фінансів, грошей і кредиту, банківництва, ризикології, систем, безпекознавства у сфері банківської справи та комплексного урахування причинно-наслідкових зв'язків економічних явищ і процесів. У своїй роботі А.А. Лагно поряд із загальнонауковими (монографічного методу, методів аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії, систематизації, декомпозиції, класифікації) також використала такі методи: історичний і економіко-статистичний; сценарний підхід, методи ситуаційного аналізу, концептуального моделювання, апперцепування. Це дозволило здобувачці поглибити теоретико-методологічні засади, удосконалити методичні підходи і розробити практичні рекомендації з розпізнавання загроз і усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України.

Важливо наголосити, що автором глибоко опрацьовано кількісні та якісні (у тому числі інституційного характеру) ознаки загроз фінансовій безпеці банківського сектору України, а також здійснено діагностику ризикогенних чинників, що реалізовано за історичним підходом шляхом їх етапізації за рівнем пріоритетності у розрізі часових періодів.

Достовірність результатів дослідження підтверджується використанням широкої інформаційної бази, а саме: закони і підзаконні акти України, що регламентують забезпечення фінансової безпеки банківської системи, керівництва ФАТФ (FATF), статистичні матеріали Держстатслужби, НБУ, ФГВФО, матеріали Світового економічного форуму, Світового банку, ЄБРР, монографії і періодичні видання з проблематики дисертації.

Наукова новизна результатів кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого наукового завдання поглиблення теоретико-методологічного базису та розвитку прикладного інструментарію розпізнавання загроз та усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи країни.

Зміст положень, винесених автором у пункти наукової новизни, не викликають заперечень. За результатами рецензування вважаю, що до наукових результатів автора, які містять елементи наукової новизни необхідно віднести такі:

- вперше розроблено концептуальну модель оцінки ефективності виявлення, розпізнавання загроз фінансовій безпеці і ризик-менеджменту в банківській системі, яка характеризується комплексністю та системністю діагностичних процедур як з операційно-процесної, так і суб'єктно-об'єктної позицій. Це дозволить нівелювати виникнення проблем, перешкод досягненню цілей і підвищить ефективність вживаних суб'єктами системи забезпечення фінансової безпеки банків, банківського сектору та банківської системи загалом заходів;

- вперше запропоновано концептуальну модель можливостей (обмежень) управління банками притаманними їм ризиками. Урахування цього наукового результату автора дозволить мінімізувати наслідки невизначеності для діяльності банків та їх фінансової безпеки;

- розвинено класифікацію різновидів загроз фінансовій безпеці банківської системи шляхом виокремлення таких нових класифікаційних ознак: економічний характер, природа, наявність, можливість усунення / реалізації, інтереси, повторюваність, прогнозованість. Також, застосовуючи метод апперцепування розвинено класифікацію загроз фінансовій безпеці банківської системи у розрізі існуючих класифікаційних ознак (характер виникнення, вид, ступінь небезпеки, рівень управління, просторовий розмах). Такі уточнення дозволяють виробити специфічні підходи до забезпечення фінансової безпеки банківської системи;

- удосконалено класифікацію різновидів ризиків банківської системи шляхом виокремлення таких нових класифікаційних ознак: об'єкт виникнення, ризик-ситуації, ступінь невизначеності середовища, зумовленість, прийнятність, тривалість, етап вирішення проблеми, наявність аналогів рішень, систематичність, тип збитків, розподіл збитків, можливість хеджування, можливість впливу економічного агента, динаміка дії, характер впливу, передбачуваність, відомість, контрольованість. Такий підхід дозволяє покращити ризик-менеджмент для забезпечення фінансової безпеки банківської сфери;

- удосконалено систематизацію індикаторів фінансової безпеки банківської системи шляхом виокремлення таких груп: інституціональні, структурно-інституціональні, монетарні індикатори, індикатори ресурсної, депозитної, кредитної, валютної, боргової, інвестиційної, інфляційної, капіталотвореної безпеки, фінансового стану, фінансової незалежності,

фінансової рівноваги, фінансової стабільності, фінансової гнучкості, індикатори фінансової надійності, платіжних систем. Це дозволяє підвищити дієвість підвищення рівня фінансової безпеки банків, банківського сектору та банківської системи;

- набув подальшого розвитку категоріальний апарат досліджуваного предмету дослідження, а саме:

- економічний зміст поняття «фінансова безпека банківської системи» шляхом його тлумачення за комплексним підходом розгляду як стану її функціонування в економічних відносинах, який вирізняється певною сукупністю значущих характеристик (відсутністю конфліктів між різними типами політик та уможлиблює досягнення нею фінансових стійкості, стабільності, надійності, соціально-економічної ефективності використання фінансових ресурсів та нарощування фінансового потенціалу за наявних й потенційно можливих викликів, загроз і ризиків); системи поліаспектних і збалансованих заходів; умов забезпечення виконання банківською системою притаманних їй функцій. Це дозволяє підвищити комплексність сприйняття досліджуваного поняття та його складових, а отже, і ефективність вживаних заходів з підвищення їх рівнів;

- економічний зміст поняття «фінансова надійність банківської системи» як комплексної характеристики її здатності ефективно функціонувати;

- тлумачення кредитного ризику завдяки наголосу на ширшому переліку його різновидів, що дозволить розвинути теоретичне обґрунтування ризик-менеджменту ланок банківської системи;

- набуло подальшого розвитку обґрунтування переліку принципів систем забезпечення різновидів фінансової безпеки банківської систем, що сприятиме підвищенню її рівня;

- набуло подальшого розвитку обґрунтування складових фінансової безпеки банківської системи з огляду на виокремлення серед них, поряд із загальноновизнаними, й авторських, що дозволяє формувати дієву систему забезпечення фінансової безпеки банківської системи;

- набуло подальшого розвитку наукове з'ясування переліку загроз фінансової безпеки банківської системи внаслідок акцентування на існуванні за їхньою спрямованістю, поряд із загальноновизнаними, таких, як: загрози порушення спроможності банківської системи функціонувати в режимі розширеного відтворення; загрози необґрунтованої зміни функцій центрального банку; загрози стабільності національної грошової одиниці; загрози насильницької втрати фінансової безпеки банківської системи; загрози навмисних противоправних дій і доступу до системи електронних грошей недобросовісних суб'єктів, її зламу, фальсифікації електронних грошей; форс-мажорні загрози; загрози деструкції, що уможлиблює розробку й реалізацію комплексу заходів з їхнього попередження, протидії, локалізації.

Теоретичне значення одержаних здобувачем результатів полягає у теоретико-методологічних засадах, удосконаленні методичних підходів і розробці практичних рекомендацій з розпізнавання загроз і усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України.

На позитивну оцінку заслуговує розвиток авторкою класифікацій загроз фінансовій безпеці банківської системи (с. 33); ризиків банківської системи (с. 44-45); різновидів фінансової безпеки банківської систем (с. 60). Автором сформульовано наукові положення щодо комплексного підходу до убезпечення від загроз за використання різних стратегій забезпечення фінансової безпеки банківської системи (с. 92).

Про високий рівень концептуалізації дисертаційної роботи вказує те, що автор розглядає не лише окремі різновиди фінансової безпеки банківництва на шести рівнях дослідження (нано-, мікро-, мезо-, макро-, мета-, мега), але й безпеку таких процесів як забезпечення фінансової стійкості / стабільності; безпеку розвитку банківництва (С. 60).

Цінним є комплексний та системний погляд авторки на обраний предмет дослідження, що зокрема, втілилося в: 1) обґрунтуванні заходів з убезпечення банківської системи від загроз її фінансовій безпеці й усунення ризиків у цій сфері шляхом виокремлення аналітичних, моніторингових, організаційних, ресурсозабезпечувальних та управлінських (с. 179); 2) пропозиціях щодо координації монетарної, валютної, антиінфляційної, банківської політики центрального банку та економічної й фінансової політики уряду задля забезпечення солідарної відповідальності центрального банку та уряду за цінову динаміку (с. 183); 3) рекомендаціях щодо формування досконалої банківської інфраструктури, в якій значущою повинна стати інфраструктура забезпечення безпеки банківської діяльності (с. 185); 4) обґрунтуванні необхідності включення управління ESG-ризиками до інтегрованого ризик-менеджменту банків (на всіх трьох лініях захисту) із забезпеченням ESG-компетенцій у всіх співробітників відповідних підрозділів (с. 187); 5) обґрунтуванні діагностичного інструменту як моделі можливостей (обмежень) управління притаманними їм ризиками (с. 190); 6) окресленні інституційної структури системи моніторингу загроз фінансовій безпеці банківської системи і ризиків у цій сфері (с. 195); 7) розвитку методологічного підходу до фінансового убезпечення ланок банківської системи України (с. 197) 8) формуванні системи індикаторів фінансової безпеки банківської системи, які запропоновано угруповувати за такими цільовими напрямками: інституціональні, монетарні, ресурсної, депозитної, кредитної, валютної, боргової, інвестиційної, інфляційної, капіталотвореної безпек, фінансового стану, фінансової незалежності, фінансової рівноваги, фінансової стабільності, фінансової гнучкості, фінансової надійності (с. 212); 9) обґрунтуванні моделі оцінки ефективності виявлення, розпізнавання загроз фінансовій безпеці і ризик-менеджменту в банківській системі.

Практичне значення кваліфікаційної наукової роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення та висновки дослідження, доведені до рівня науково-практичних рекомендацій, можуть бути використані саморегулювальними організаціями на вітчизняному ринку банківських послуг, вітчизняними банками та закладами вищої освіти. Так, пропозиції з удосконалення виявлення, розпізнавання, попередження, протидії, локалізації загроз фінансовій безпеці банківської системи України і усунення, мінімізації ризиків у цій сфері завдяки вжиттю пропонованих дисертантом сукупності різноаспектних заходів з забезпечення банківської системи від загроз й ризиків, а також поліпшенню їхнього наукового, нормативно-правового, регуляторного, методичного, інформаційного забезпечення використані Асоціацією українських банків у підготовці програмних документів і для покращення координації дій усіх ланок вітчизняної банківської системи у вирішенні цього дуже важливого питання (довідка від 1.03.2023 № 07.01.21).

Своєю чергою, розвинені автором підходи до оцінки і підвищення ефективності виявлення, розпізнавання, попередження загроз фінансовій безпеці банківської системи України і усунення, мінімізації ризиків у цій сфері використані АТ «Комерційний індустріальний банк» для підготовки рекомендацій з побудови системи забезпечення і підвищення рівня його ФБ (довідка від 23.02.2023 №04/1200).

Представлені в дисертаційній роботі теоретико-методологічні засади, методичні підходи і практичні рекомендації з розпізнавання загроз і усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України використані в навчальному процесі Навчально-наукового інституту «Каразінський банківський інститут» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна при складанні навчальних програм і підготовці методичного забезпечення з дисциплін «Безпека банківської діяльності» (освітня програма «Банківська справа та фінансовий консалтинг»), «Фінансова стабільність суб'єктів господарювання» (освітня програма «Фінансові технології та банківський менеджмент») і «Управління фінансовою стабільністю банку» (довідка від 23.02.2023 № 4601-62).

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених у ній наукових положень і рекомендацій дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх обґрунтованості відповідно до встановлених вимог, а також про відповідність спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Всі наукові положення, висновки та рекомендації, які наведено у кваліфікаційній науковій роботі, достовірні, всебічно доведені та науково обґрунтовані.

Завершеність роботи, стиль викладу, публікації

Кваліфікаційна наукова праця А. А. Лагно за своїм змістом, основними науковими положеннями, висновками та практичними рекомендаціями є завершеною кваліфікаційною науковою працею. Структура дисертації є логічною та обґрунтованою, всі розділи тісно пов'язані між собою та послідовно впливають один із одного, формуючи цілісне уявлення про

досліджувану проблему, науковий внесок здобувача та ступінь вирішення сформульованих ним завдань відповідно до теми, мети та завдань дослідження.

Стиль викладення матеріалу є чітким і послідовним. Обсяг роботи, її оформлення та мова відповідають нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо кваліфікаційних наукових робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Основні положення дисертації опубліковано автором у 6 наукових працях, серед яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України, індексованих у міжнародних наукометричних базах; 3 публікації у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій. Загальний обсяг опублікованих наукових праць становить 4,0 друк. арк.

У роботах, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача полягає у такому:

1. Лагно А., Барановський О. Природа фінансової безпеки банківської системи. *Світ фінансів*. 2022. № 3. С.141–155 (1,05 д.а.) (*Index Copernicus*) DOI: 10.35774/SF2022.03.141. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/issue/view/98>.

Особистий внесок: визначено рівні дослідження безпеки банківської сфери, компоненти фінансової безпеки банківської сфери, значущість дотримання й сутність фінансової безпеки банківської системи та наведено її авторське визначення; охарактеризовано аспекти розгляду фінансової безпеки банківської системи загалом та її окремих складових; з'ясовано основні складові фінансової безпеки банківської системи; наведено класифікацію різновидів фінансової безпеки банківської системи; виявлено чинники фінансової безпеки банківської системи та підходи до оцінки її рівня.

Публікації здобувача відповідають вимогам пп. 11, 12 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №167.

Анотація кваліфікаційної наукової праці А. А. Лагно повною мірою відображає основні положення та результати, що викладені у дисертації.

Аналіз основного змісту дисертації

Відповідно до логіки дослідження дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 289 сторінок, основний зміст роботи викладено на 237 сторінках. Дисертація містить 8 таблиць, 53 рисунки, 14 додатків (на 18 сторінках) і списку літератури з 276 джерел (на 24 сторінках).

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено рівень її наукової розробленості та невирішені раніше аспекти досліджуваної проблеми, сформульовано мету та головні завдання, визначено об'єкт, предмет, методи дослідження, охарактеризовано інформаційну базу, наведено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, їх апробацію та особистий внесок здобувачки.

У першому розділі дисертації охарактеризовано теоретико-методологічні розпізнавання загроз та усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи. Розвинено сутність загроз функціонуванню банківської системи і ризиків у цій сфері, у тому числі шляхом удосконалення класифікації цих понять. Автором розвинено природу фінансової безпеки банківської системи. Обґрунтовано, що дослідження безпеки банківської сфери має здійснюватися на таких рівнях: мікрорівень, мезорівень, макрорівень, метарівень та мегарівень. Автором обґрунтовано місце і роль розпізнавання загроз і усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи. Доведено, що стратегія забезпечення фінансової безпеки на мікро-, мезо- та макрорівнях має орієнтуватися на усунення наявних чи запобігання виникненню можливих загроз і компенсацію збитків, завданих банківській сфері. Розвинено зміст завдань, що мають реалізовуватися у рамках функціонування системи забезпечення обґрунтованих автором різновидів фінансової безпеки банківської системи.

У другому розділі дисертації здійснено комплексну оцінку практики виявлення загроз фінансовій безпеці банківської системи України і усунення ризиків у цій сфері. Здійснено комплексне та детальне розкриття складових забезпечення виявлення загроз фінансовій безпеці банківської системи України і усунення ризиків у цій сфері. Чітко виокремлено недоліки чинного нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки банків. Автором чітко окреслено спектр явних та потенційних загроз і ризикогенних чинників у забезпеченні фінансової безпеки вітчизняної банківської системи. Досліджено чинники забезпечення складових фінансової безпеки банківського сектору економіки України у розрізі її різновидів. Здійснено оцінку впливу загроз і ризиків на забезпечення складових фінансової безпеки банківської системи України за такими напрямками: ресурсоутворююча недепозитного характеру; депозитна, кредитна, валютна, капіталотворена, боргова, податкова, інфляційна, прибутковотворена безпеки.

У третьому розділі дисертаційної роботи здобувачем розвинено напрями вдосконалення розпізнавання загроз та усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України. Автором розвинено напрями поліпшення забезпечувальних складових розпізнавання загроз та усунення ризиків у дотриманні фінансової безпеки банківської системи. Удосконалено методологічні підходи до виявлення загроз і усунення ризиків у підвищенні рівнів складових фінансової безпеки банківської системи України. Автором розвинено підходи до оцінки і підвищення ефективності виявлення, розпізнавання загроз фінансовій безпеці і ризик-менеджменту.

Обґрунтовано, що для вдосконалення фінансового убезпечення банківської системи від загроз і ризиків необхідні розробка методик визначення багаторівневості і підпорядкування банківських ризиків при

здійсненні різновидів діяльності банків, банківських операцій, окремих проєктів; з'ясування інтегрованих ризиків; формування й оцінки пулу активів для здійснення їхньої сек'юритизації; визначення пріоритетності аналізу ризиків банків, банківського сектору і банківської системи; розрахунку інтегральних ризиків ланок банківської системи як ступенів недосягнення їхніх інтересів; формування збалансованої системи ризик-показників. Важливим науковим результатом є розвиток моделі оцінки ефективності виявлення, розпізнавання загроз фінансової безпеки і ризик-менеджменту в банківській системі. Виокремлено критерії оцінки результативності моделі управління ризиками банків.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи А. А. Лагно на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено. Звідси можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

Зауваження до кваліфікаційної наукової праці

Позитивно оцінюючи отримані здобувачем А. А. Лагно результати дослідження, їх наукову новизну та практичну значущість, необхідно відзначити також дискусійні положення дисертації та окремі недоліки і зауваження.

1. На с. 79 авторка розкриває завдання механізму оцінки загроз фінансовій безпеці банків. При цьому було б доцільним розкрити природу безпосередньо самого механізму.

2. Авторка детально розглянула зміни інституційного середовища забезпечення фінансової безпеки банківської системи України, у тому числі в аспекті захисту прав вкладників. Факт повного гарантування грошових коштів вкладників авторка тлумачить виключно як позитивний фактор впливу на фінансову безпеку банківського сектору та банківської системи. Водночас, існує низка досліджень зарубіжних науковців, які обґрунтовують, що подібні заходи здатні зумовлювати моральний ризик, який у подальшому трансформується у кредитний ризик банків. На мою думку, механізм страхування фінансових інтересів вкладників банку доцільно було б розглянути і з цієї позиції.

3. На с. 122 авторка відзначає, що державні банки демонструють достатньо високі показники рентабельності. Водночас, коли розглядати це питання у розрізі окремих державних банків, то виявляється інше коло питань, а саме величезні гепи у рівнях операційної ефективності між ними. У другому розділі, на мою думку, авторкою недостатньо уваги приділено саме мікро- та мезорівням. В основному це пов'язано з обранням шести рівнів дослідження, що об'єктивно складно рівнозначно реалізувати у рамках дисертації на здобуття доктора філософії. Також, другий розділ потребує підсилення саме рівня його аналітичності.

4. На с. 212-220 авторка наводить розвинену сукупність індикаторів ФБ банківської системи угруповану за 17 напрямками. Вважаю вельми важливим здійснення її апробації на банківській системі України, а також обґрунтування алгоритму ідентифікації рівнів ефективності досліджуваної системи.

5. На с. 224 (рис. 3.8) автор наводить модель оцінки ефективності виявлення / розпізнавання загроз фінансової безпеки і ризик-менеджменту в банківській системі. По-перше, вважаю більш доречним назвати її «Об'єктна структура оцінки ефективності виявлення / розпізнавання загроз ФБ і ризик-менеджменту в банківській системі». По-друге, на цьому рисунку наведено 16 різних напрямів оцінки, що безумовно є цінним науковим результатом. Але, водночас, залишилися не розкритими критерії ефективності таких об'єктів, що є першочерговим методологічним кроком для подальшого обрання інструментарію її оцінювання. При цьому на с. 230 автором наведено критерії ефективності заходів з виявлення / розпізнавання загроз ФБ банківської системи і усунення / мінімізації ризиків, але незрозуміло як вони корелюють зі змістовими напрямками оцінки ефективності виявлення, розпізнавання загроз та усунення, мінімізації ризиків, що наведені на рис. 3.8 та 3.11.

Разом з тим зазначені зауваження мають характер наукової дискусії та не знижують достатньо високого теоретико-методологічного рівня та практичної цінності дисертаційної роботи.

Загальний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертаційна робота А. А. Лагно «Розпізнавання загроз та усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України» виконана на актуальну тему. За своїм змістом дисертація є завершеною самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій розв'язано конкретне наукове завдання, а саме: поглиблення теоретико-методологічних засад, удосконалення методичних підходів і розробка практичних рекомендацій з розпізнавання загроз і усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України.

Дисертація виконана на високому науково-методичному рівні, її зміст відповідає обраній темі дослідження та профілю спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Сформульовані у роботі наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними та всебічно обґрунтованими. Визначену мету дослідження досягнуто, а основні завдання вирішено. Також опубліковані здобувачем наукові праці повною мірою відображають зміст дисертації, головні результати дослідження, його наукову новизну, практичну значущість і особистий внесок здобувача в науку.

За своїм науковим рівнем, глибиною теоретичних розробок, практичним значенням отриманих результатів, висновків і рекомендацій, структурою, мовою та стилем викладення матеріалу дисертація Лагно Анастасії Андріївни «Розпізнавання загроз та усунення ризиків у забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України» повністю відповідає вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та

скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, Лагно Анастасія Андріївна, заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів та обліку
ТВСП «Черкаське навчально-наукове відділення
Львівського національного університету
імені Івана Франка»

М.Е. Хуторна